

Från sidlinjen

Stewe Claeson

Att lära sig förstå

Jag tycker att min tidigare redovisade tanke, att så många som möjligt med ett långt liv i folkhögskolan skulle skriva om sådant som på djupet kan beskriva vad skolformen **faktiskt** är, fortfarande är en rimlig tanke. *Folkhögskoleminnen IV*. Någon borde se detta som en kastad handske...!

Alla gånger man var med om något utan att då förstå vad man faktiskt var med om. Först så här långt senare kan jag se hur det som blev *jag*, som folkhögskollärare/folkbildare, i själva verket var effekten av möten med en massa kursdeltagares erfarenheter, insikter, liv - genom samtal och genom deras berättelser. Också kollegers? - Nej, mest kursdeltagares.

Jag har i vinter roat mig med att läsa igenom fyra decenniers anteckningsböcker (jag förde sådana under alla år över allt som hände under folkhögskolelivet) och jag har funnit en del skakande beskrivningar. Men också sådana som visar att jag tidigt försökte förstå att jag verkligen *måste* lyssna och ta till mig, inte bara vara en visserligen ungdomlig men irriterande besserwisser som avslutat studierna med den outtalade känslan av att, egentligen, vara den som begrep allting.

När man påbörjar sitt yrkes-

liv, utan att veta att det verkligen kommer att bli ens yrkesliv, är man blank som ett oskrivet A4-ark; där stod jag nu, hösten 1966, i något som knappast kunde kallas kateder, även om just den här skolan faktiskt inte höll sig med så många katedrar, i något klassrum fanns det både upphöjning i golvet och kateder, men där vi nu var, fanns det bara några bänkar och en extra stol vid den gammaldags svartatavlan, och där stod jag alltså. Och erfarenheter? Djupa relevanta erfarenheter? Det enda jag hade att falla tillbaka på när jag skulle undervisa om svenskans ordklasser och satslära, för just detta skulle jag till min förvåning göra, det enda jag hade att falla tillbaka på var den undervisning jag själv varit utsatt för och som jag av och till funnit ledsam eller oinspirerande. Det fanns strålande undantag i min egen skolgång; jag återkommer gärna till dem. Men då, 1966, när jag stod där för att för en ung man med flera års arbetserfarenheter av dalsländsk skogsindustri bakom sig, förklara vad som var *subjekt* och vad det var som var *predikat* i satsen han satt med, tänkte jag, och jag minns det efter femtio år: jag tänkte: detta är självklarheter för mig men alls inte för folkhögskoleeleven framför mig, som förmodligen var ett par år äldre än jag - men han vet istället hur man faller träd, barkar dem, släpar fram dem i lagom längder till traven vid skogsvägen (alla har sett dem) och han vet hur man startar och stänger av en motorsåg och han vet hur man kvistar och hur man undviker att hugga sig i benet med den trots allt tunga handyxan (han visade mig när jag senare en helg besökte honom och hans far utanför Bengtsfors) och när han nu, roat men alldeles vänligt, undrade över nyttan med detta, kunde jag i mitt inre också fråga mig vad han skulle med subjekt och predikat till.

“Efteråt står Stav och ler. - - - Han ler som ville han säga: Sen nu! Vaknen nu! Jag förkunnar eder en sippe som slår ut i själens ödemark!”

Harry Martinson (*Nässlorna blommar*)

Men jag förklarade. Han nickade. Och han frågade stilla: sådant finns alltså i *allt* man säger? Jag försökte förklara, och jag var en ung man, och jag förklarade för första gången i mitt liv något som jag i stort sett för första gången i mitt liv i samma ögonblick som jag förklarade; jag förklarade att han som svensk inte behövde bekymra sig, han gjorde rätt, det hade han fått med modersmjölken. Det är bara om du måste skriva något som det är bra att veta, sa jag och undrade vad jag menade, och han förklarade att han var på Färgelanda för att sedan kunna gå skogsbolagets förmansutbildning, hans gamla skolbetyg räckte inte, och jag fortsatte att förklara att det kunde vara till stor hjälp, det där med subjekt och predikat och grammatik när han sedan skulle läsa engelska eller tyska eller andra språk. Men det är bara då det här är till hjälp, tröstade jag. Hemma i Bengtsfors gör du rätt automatiskt, det är så modersmjölken fungerar. Han nickade och kunde efter kort tid se subjektet i varenda stollig sats jag för övnings skull hittade på; och predikatet.

Men vid kaffet på kvällen sa han, och det är sådant jag nu minns efter femtio år, han sa, liksom i förbigående, att hans mor inte hade någon mjölk. Ja jag hade inte ens någon mor, fortsatte han. Jo det klart, men hon strök med när jag föddes. Jag minns att jag satt alldeles stilla, håll nu käften, Stewe, tänkte jag. Uttrycket '*med modersmjölken*' fick ett nytt innehåll. Jag vägde bortåt sex kilo, lade han till. Vi åt husmors luftiga sockerkaka till kaffet. Han höll upp pekfingeret, jag ser det fortfarande. *Vägde* är predikat, sa han leende.

Jag läser detta utdrag ur anteckningsböckerna med ett slags känsla av andakt.